

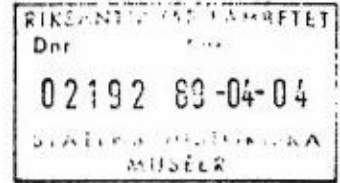
LÄNSSTYRELSEN
Kopparbergs län
Kulturmiljöenheten
Anders Gottberg

BESLUT
1988-12-16
Rek + mb

1 (3) L 938
11.392-1723-86

Kopia till
Akten
Kulturmiljöenheten (2)
Dalarnas museum
Kulturnämnden
Garpenbergs Hembygds-
förening

89 09 15 39
Lagutskift 890227
a a / 28

Byggnadsminnesförklaring av Gruvkapellet vid Odalfältet i
Garpenbergs socken, Hedemora kommun

Beslut

Med stöd av 1 § lagen om byggnadsminnen (SFS 1976:440) förklarar
länsstyrelsen Gruvkapellet vid Odalfältet för byggnadsminne.

Länsstyrelsen meddelar enligt samma lag 2 § följande skyddsföre-
skrifter.

1. Byggnaden som markerats på bifogade situationsplan får ej rivas,
flyttas, byggas om eller på annat sätt förändras till sitt
yttre.
2. I byggnadens inre får inte göras ingrepp i stomme eller
ändring av rumsindelning. Inte heller får göras ändring av
eller andra ingrepp i den fasta inredningen.
3. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård-
och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att
byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
4. Det område som på bifogade karta markerats med särskild be-
gränsningslinje skall hållas i sådant skick att byggnadens
utseende och karaktär inte förvanskas. Inte heller får ny
byggnad uppföras inom området.

Länsstyrelsen lämnar råd och anvisningar ifråga om underhållet
av byggnaden och vården av det kringliggande området.

Om ändring av byggnadsminnet i strid mot meddelade skyddsföre-
skrifter finnes nödvändig av särskilda skäl, får länsstyrelsen
enligt 3 § lagen om byggnadsminnen meddela tillstånd härtill.

Enligt 14 § byggnadsminneslagen gäller detta beslut omedelbart
även om det överklagas.

Ärendet

Fråga om byggnadsminnesförklaring av rubricerade fastighet har
väckts av ägaren Boliden Mineral AB.

FOTOKOPIA
Bestyrkes i tjänsten

Postadress
791 84 FALUN

Gatuadress
Nybrogatan 20

Telefon växel
023 - 810 00
Direktval
023/8

Postgiro
3 51 90 - 8

LÄNSSTYRELSEN I
KOPPARBERGS LÄN
Länsarkivet
Länsstyrelsens diarium
Detta beslut inte överklagats
Datum 1989-02-27
I tjänsten *Denna Skysd*

Beslutet har inte
tidigare tillställts
rätt, vilket påtalats
ut. till Anders
Gottberg, istn den
12/4-89 / EMM

Länsstyrelsen har i ärendet samrått med Riksantikvarieämbetet, Dalarnas museum, samt med kultur- och byggnadsnämnd i Hedemora kommun. Byggnadens ägare har godkänt föreslagna skyddsföreskrifter.

Prästerlig auktoritet, religiös nitälskan, verkligt religiöst behov och inte minst företagstekniska skäl var orsakerna till att gruvkapell för flera hundra år sedan byggdes vid de svenska gruvorna. Dagverksskrivaren och prästen var ofta förenad i en och samma person och av denne hölls både bön för och upprop av gruvkarlarna innan de skulle gå ned i gruvan. Av de många gruvkapell som byggts i landet är Garpenbergs det enda bevarade.

Kapellets ålder och ursprungliga placering är okänd. På en karta över Garpenbergs odalfält från 1755-1756 finns det första skriftliga belägget för kapellets existens. Kartmaterial från 1600-talet gör det troligt att kapellet fanns redan vid denna tid. Traditionen slutligen gör gällande att byggnaden är förknippad med Karl IX som under 1600-talets första år skulle ha beordrat flyttning av kapellet till Odalfältet.

Efter att länge ha stått obrukad eller tidvis ha nyttjas för kontorsändamål var kapellet i sådant skick vid 1900-talets början att rivning diskuterades. På initiativ av Dalarnas Hembygdsförbund reparerades emellertid byggnaden 1924. En ny renovering gjordes 1944 av gruvförvaltningen. 1947 flyttades byggnaden 150 meter, på grund av gruvdriften, till sitt nuvarande läge varvid grundförstärkningar och en del kompletterande underhållsarbeten gjordes. 1983 gjordes återigen vissa reparationer, nu med ekonomiskt stöd från Riksantikvarieämbetet.

Kapellets nuvarande placering är på en högre belägen plats, men alltjämt inom den genuina gruvmiljön omgiven av varphögar och dagbrott inom Odalfältet.

Gruvkapellet vid Odalfältet är en kvadratisk byggnad (10 x 10 m) med kraftigt indragen övervåning, krönt av en lanternin med ett kors. Till porten hör en öppen farstukvist och till de smårutiga fönstren hör luckor. Kapellet är byggt i trä med stående panel och byggnadsstilen för tanken till samtida lavbyggnader.

Bottenvåningen inrymmer bönerummet och en förstuga. Bönerummet är enkelt och saknar utsmyckning. Golvet är av tegel. De flesta av de mycket enkla, skradda bänkarna är bevarade. Inredningen i övrigt består av en predikstol placerad direkt på golvet. Över predikstolen hänger ett enklare träkors och därtill en tavla med namnen på dem som omkommit i gruvan efter de senaste sekelskiftet. Eftersom bönestunderna i kapellet fordom var korta och saknade altartjänst finns inget altare. Förstugan har tidigare använts som kontor. I utrustningen ingår ett skåp med fack som använts för malmprover. Detta tyder på att förstugan även använts som gruvlaboratorium. Övervåningen har även det använts som kontor.

REVISOR
Länsstyrelsen
Anders Gottberg

Sedermera har den fått funktionen att fungera som museum. Där finns en från orten stammande samling äldre föremål och modeller med anknytning till gångna tiders gruvteknik.

Garpenbergs gruvkapell är unikt i landet som den enda bevarade byggnaden i sitt slag. Med hänsyn härtill och till att det är bevarat i huvudsak i oförändrat skick anser länsstyrelsen att kapellet har ett mycket stort kulturhistoriskt värde och att en byggnadsminnesförklaring enligt byggnadsminneslagen är väl motiverad.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas till kammarrätten, se bilaga (blankett 1:1).

Leif Svensson

Ola Nilsson

FOTOKOPIA
Bestyrkes i tjänsten:

